

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 7/2010 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av 2 och 7 § i arbetstidslagen**

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 september 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av 2 och 7 § i arbetstidslagen (RP 100/2010 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Päivi Kantanen, arbets- och näringsministeriet
- anställningschef Irmeli Niittymäki, Helsingfors stad, socialverket
- direktör för förskolepedagogiken Sole Askola-Vehviläinen, Vanda stad, bildningsväsendet

- kommundirektör Juha Urpilainen och arbetsplanerare Olavi Tuikkanen, Kinnula kommun
- förhandlingschef Ulla-Riitta Parikka, Kommunala arbetsmarknadsverket KA
- jurist Inka Douglas, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- jurist Päivi Ahonen och funktionär Minna Pirttijärvi, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- arbetsmarknadsombud Tuula Hosio, Offentliga och privata sektorns funktionärsförbund Jyty.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- social- och hälsovårdsministeriet
- Finlands Kommunförbund
- Akava
- Företagarna i Finland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att arbetstidslagens tillämpningsområde utvidgas till att också omfatta familjedagvårdarnas arbete. Därför ska den begränsning av arbetstidslagens tillämpningsområde upphävas som innebär att familjedagvård enligt lagen om barndagvård har uteslutits från ar-

betstidslagens tillämpningsområde. Vidare föreslås arbetstidslagens bestämmelse om periodarbetstid bli ändrad så att periodarbetstid ska kunna tillämpas även på familjedagvård enligt lagen om barndagvård.

Lagen avses träda i kraft hösten 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Arbetsstidslagen föreslås bli ändrad. Familjedagvårdarnas arbete ska omfattas av lagens tillämpningsområde och periodarbetstid kunna tillämpas på familjedagvård. Familjedagvårdarnas arbete måste inkorporeras i arbetsstidslagen för att vår lagstiftning ska uppfylla förpliktelserna i EU:s arbetsstidsdirektiv.

Familjedagvårdspaletten har breddats på senare år. Barn vårdas inte bara hemma hos dagvårdaren utan också turvis hemma hos olika vårdare, hemma hos de barn som omfattas av dagvården, hemma hos andra familjedagvårdare som jobbar i par och i gruppfamiljedaghem i lokaler som kommunen tillhandahåller. De gällande arbetsstidsnormerna inom familjedagvården varierar för tillfället beroende på var barnen vårdas. Bara de familjedagvårdare som vårdar barn i sitt eget hem står utanför arbetsstidslagens tillämpningsområde.

Utskottet anser att lagen är viktig och nödvändig. Att familjedagvårdarna får ett lagfäst arbetstidsskydd minskar särbehandlingen av de familjedagvårdare som jobbar i sitt eget hem. Ändringen bidrar till att familjedagvårdarna ska orka bättre i arbetet och förbättrar indirekt också barndagvårdens kvalitet.

Familjedagvårdarnas arbetstid

Familjedagvårdarnas ordinarie veckoarbetstid är enligt det allmänna kommunala tjänste- och arbetskollektivavtalet i snitt 43 timmar 15 minuter. Familjedagvårdarnas arbetstid kan i praktiken vara ännu längre i och med att de är skyldiga att arbeta på övertid utan att de får höjd timlön för övertiden. Arbetet är till sin natur sådant att tidpunkten för när den dagliga arbetstiden börjar och slutar kan variera.

När arbetsstidslagen börjar gälla för de kommunala familjedagvårdarna betyder det i praktiken att deras genomsnittliga ordinarie arbetstid

blir 40 timmar i veckan. Men arbetstiden behöver inte varje dag vara längst 8 timmar eller längst 40 timmar varje vecka. Arbetsstidslagen medger en viss flexibilitet både per dag och per vecka så länge familjedagvårdarens arbetstid jämnar ut sig till i genomsnitt 40 timmar i veckan inom utjämningsperioden.

Enligt arbetsstidslagen är det möjligt att flexa både i allmän arbetstid och i periodarbete. Enligt 6 § i arbetsstidslagen om ordinarie arbetstid är arbetstagarens arbetstid 8 timmar om dygnet och 40 timmar i veckan, men den kan också ordnas så att den är i genomsnitt 40 timmar i veckan under en tidsperiod av högst 52 veckor.

De riksomfattande arbetsmarknadsorganisationerna kan avtala något annat om en daglig arbetstid på längst 8 timmar. Enligt kollektivavtalet för kommunal sektor får den ordinarie dagliga arbetstiden inom ramen för den allmänna arbetstiden vara längst 9 timmar. Det är alltså möjligt att flexa både i veckoarbetstid och i daglig arbetstid också i det fall att familjedagvårdarens arbetstid bestäms enligt den allmänna arbetstiden.

Regeringen föreslår en ändring i 7 § i arbetsstidslagen som medger periodarbetstid inom familjedagvård. I periodarbete medger lagen direkt större flexibilitet i den dagliga arbetstiden än vad den allmänna arbetstiden gör, eftersom den dagliga arbetstidens längd inte har begränsats.

Kommunerna ska i fortsättningen få bestämma om de kommunalt anställda familjedagvårdarna arbetar enligt allmän arbetstid eller enligt bestämmelserna om periodarbete. Om kommunerna bestämmer att de kommunala familjedagvårdarnas arbete ska vara periodarbete kan familjedagvårdarnas dagliga arbetstid vara längre än 8 timmar så länge de garanteras minst 9 timmars dygnsvila och arbetstiden per vecka jämnas ut till i genomsnitt 40 timmar under en utjämningsperiod av två eller tre veckor eller en ännu längre period — på upp till ett kalenderår — om det kommunala arbetsmarknadsverket och

familjedagvårdarnas riksorganisationer kommer överens om det.

Det är viktigt att arbetsmarknadsorganisationerna efter lagändringen tillsammans bearbetar kollektivavtalen så att de medger den flexibilitet som behövs för att ordna familjedagvårdstjänsterna på ett sätt som tillfredsställer både vårdare och föräldrar. Utskottet lyfter fram Kommunförbundets och arbetsmarknadsorganisationernas roll i att ta fram bättre tjänstemodeller och sprida bästa förfaranden.

Familjedagvårdens plats i dagvårdssystemet

Utskottet ser familjedagvården som ett betydelsefullt alternativ inte minst i vården av små barn och syskon. Den lämpar sig mycket väl för glesbygden. Propositionens syfte är att bevara familjernas favorit familjedagvården som en central form av barndagvård.

De föreslagna ändringarna ska göra familjedagvårdarnas arbete mer attraktivt och locka fler människor att söka sig till yrket. Under de senaste årtiondena har antalet familjedagvårdare som arbetar hemma minskat avsevärt och ligger nu under en tredjedel av vad det var för ett par årtionden sedan. Det är också en utmaning för tillgången på arbetskraft att en stor del av familjedagvårdarna går i pension inom den närmaste framtiden. Förhoppningen är att bättre arbetsvillkor ska öka intresset för att bli familjedagvårdare så att det ska finnas tillgång på arbetskraft i framtiden och för att vårdformens kontinuitet ska kunna garanteras.

Lagändringen möjliggör periodarbete i familjedagvården och genom kollektivavtal kan det avtalas om utjämningsperioder på upp till ett år. Bestämmelserna ger kommunerna goda möjligheter att ta fram lösningar som lämpar sig både för familjedagvårdare och föräldrar.

Det är viktigt att kommunerna aktivt utvecklar arbetstidsmodeller och vikariatlösningar som passar förhållandena i respektive kommun, anser utskottet. Många kommuner har redan nu vikariatsystem på plats för den händelse att vårdaren eller barnen insjuknar eller att vårdaren går på utbildning. De bygger på vikarierande vård

till exempel på daghem, i gruppfamiljedagvård eller arrangemang som familjedagvårdarna samsam mellan kommit överens om.

Utskottet påpekar att familjedagvårdarnas arbete är dåligt betalt med hänsyn till kraven och ansvaret. Att vårdaren upplåter sitt eget hem för vården innebär begränsningar i den övriga familjens liv. Även efter de förbättringar som regeringen nu föreslår kommer familjedagvårdarna att ha längre arbetstid än övriga kommunalt anställda. Dessutom är kompensationen för en del av de skyldigheter som familjedagvårdaren har i sitt arbete dålig eller obefintlig. Det finns all anledning att fortsätta ansträngningarna för att göra familjedagvårdarnas arbete mer attraktivt.

Vid utfrågningen av sakkunniga har det framkastats att kommunerna eventuellt kan börja köpa de familjedagvårdstjänster de behöver av privata familjedagvårdare som inte omfattas av arbetstidslagen. Det ska då vara fråga om genuin företagsamhet, inte någon tvångsföretagsamhet för att kringgå arbetstidslagen som skulle innebära att de nuvarande kommunala familjedagvårdarna sägs upp och tvingas sysselsätta sig själva som privata familjedagvårdare som kommunerna sedan köper tjänster av.

En del kommuner ser det som fullt möjligt att familjedagvården minskar i betydande grad eller upphör helt för att de föreslagna ändringarna kommer att betyda merkostnader, att det blir brist på vårdare eller att vårdformens popularitet rasar. Utskottet anser i alla fall att lagstiftningen ger kommunerna en chans att ta fram lösningar som lämpar sig för de lokala förhållandena och som kan trygga vårdformens kontinuitet och utveckling till en skälig kostnad. De nuvarande familjedagvårdarna bör få sådan kompletterande utbildning som behövs för att de ska få plats inom den övriga dagvården om farhågorna om familjedagvårdens dalande popularitet bekräftar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

AjUB 7/2010 rd — RP 100/2010 rd

Helsingfors den 7 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd

Paula Sihto /cent
Seppo Särkiniemi /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.